

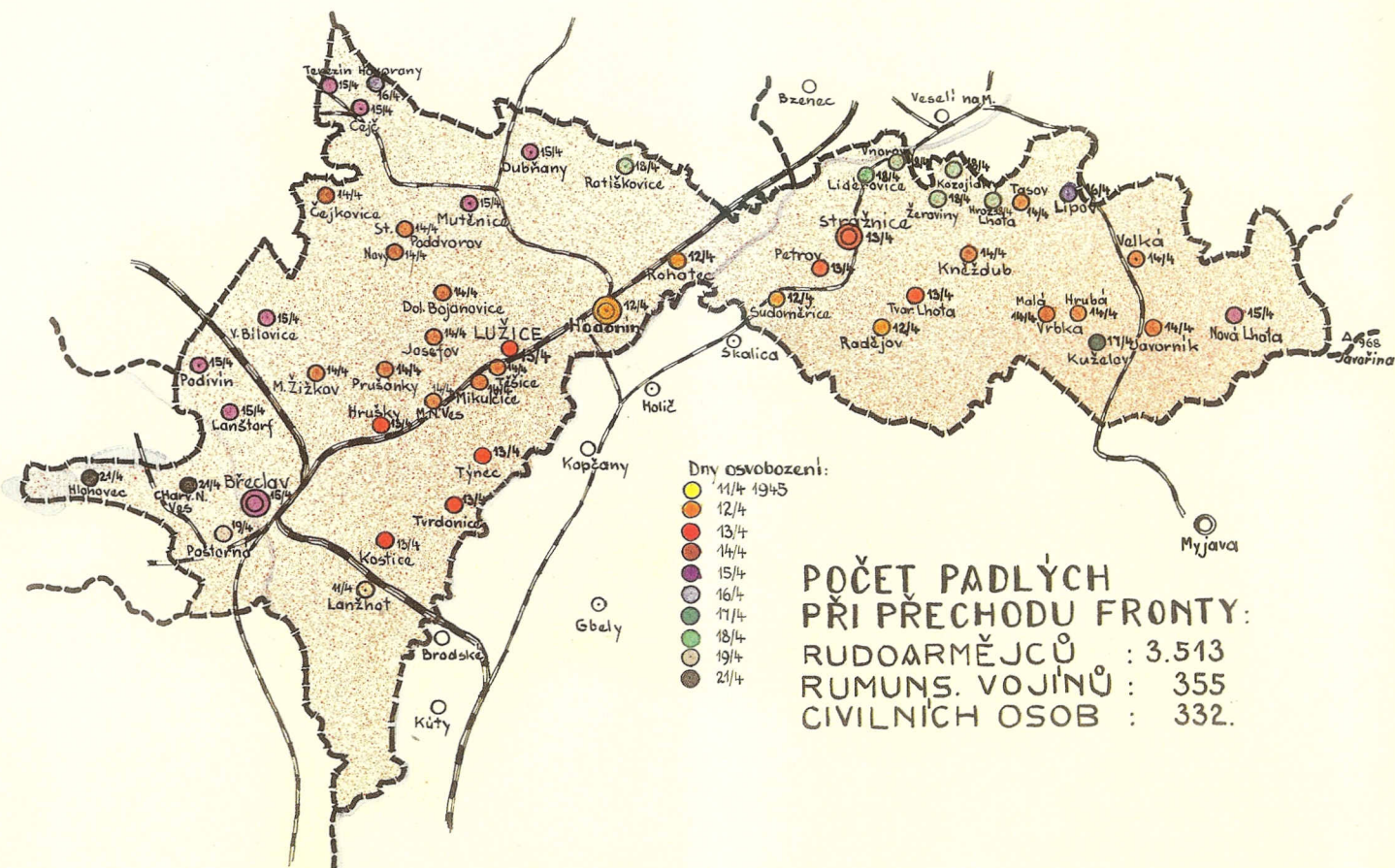
DRUHÁ SVĚTOVÁ VÁLKA

v kronikách
regionu Podluží

Dolní Bojanovice
Hrušky
Josefov
Kostice
Lanžhot
Lužice
Mikulčice a Tešice
Moravská Nová Ves
Moravský Žižkov
Nový Poddvorov
Prušánky
Starý Poddvorov
Tvrdonice
Týnec

OSVOBOZENÍ HODONÍNSKÉHO OKRESU RUDOUB ARMÁDOU

*„Dějiny jsou svědectvím času, světlem pravdy,
živou pamětí, učitelkou života a poslem minulosti.“*

Cicero

Děkujeme kronikářům, jejichž zásluhou vznikl tento sborník.

Kronikářům, kteří před šedesáti lety zaznamenali nejtěžší chvíle v životě našich obcí a také jejich dnešním pokračovatelům, kronikářům Regionu Podluží.

Všem patří naše poděkování a úcta za jejich službu minulosti, současnosti i budoucnosti!

starostové obcí Regionu Podluží

Úvodem

Na setkání kronikářů obcí Regionu Podluží, které se konalo v květnu roku 2005, bylo dohodnuto vydat společnou práci k 60. výročí konce 2. světové války, která by vycházela z kronik jednotlivých obcí. Bylo konstatováno, že události spojené s osvobozením stojí za připomenutí, obzvláště když v posledních letech sledujeme při oslavách konce druhé světové války zřetelné opomíjení zásluh Rudé armády. Představy o podobě publikace se od počátku dosti lišily – rozhodovalo se, zda má jít jen o přepis záznamu průběhu osvobození v kronikách jednotlivých obcí, zachycení a zhodnocení celého období druhé světové války nebo se má připravovaná kniha věnovat osobnostem domácích i zahraničního odboje, které se v obcích Regionu Podluží narodily nebo zde působily.

Nakonec bylo rozhodnuto ponechat formu příspěvku na samotných kronikářích jednotlivých obcí. Někteří se rozhodli pro komentovaný přepis a jiní pro převyprávění válečných událostí doplněných úryvky z kronik. Délka příspěvků se různí, tak jako se různí množství textu v kronice či průběh událostí, které osvobození provázely. Zatímco o některé obce se sváděly tuhé boje, jiné Němci vyklidili a fronta přes ně jen přešla. U takových obcí je proto často připojen popis všech válečných let, popřípadě medailonky jednotlivých odbojářů.

Hlavní těžiště práce ale spočívá v popisu přechodu fronty a průběhu osvobození jednotlivých obcí Regionu Podluží. Celkový obraz o tehdejší situaci by měl přinést následující souhrnný přehled osvobozovacích bojů. Vznikl zkrácením souboru statí Vlastimila Schildbergera sen. *Boj o „pevnost“ Brno.*

Dne 26. března 1945 zahájila vojska 2. ukrajinského frontu pod velením maršála R. A. Malinovského Bratislavsko-brněnskou operaci, s úkolem prorazit nepřátelskou obranu na Hronu u Levic a postupovat na Bratislavu a Brno. Do průlomu ve směru na Brno byla nasazena 1. gar. jezdecko-mechanizovaná skupina gen. por. I. A. Plijeva. Útok čela sovětských vojsk 1. gar. jezdecko-mechanizované skupiny (dále jen 1. g. JMS) začal 5. dubna podél železnice Bratislava - Brno a dále podél silnice Brodské - Břeclav ve směru Lanžhot – Brno. Po pravé straně postupu 1. g. JMS postupovala Slovenskem 53. armáda gen. por. I. M. Managorova s 1. rumunskou armádou sborového generála V. Atanasia. Po levé straně postupovala územím Rakouska 7. gar. armáda gen. plk. M. S. Šumilova. Bohužel se obě křídelní armády ve svém postupu stále opožďovaly.

1. g. JMS gen. por. I. A. Plijeva měla dva jezdecké gardové sbory s 26 lehkými tanky americké výroby „Stuart“, s několika tanky T-34, 33 samohybnými děly SU-76, s ukořistěnou technikou a dalšími posilovými prostředky.

Tato sestava jízdy, mechanizovaných prostředků a tanků se osvědčila ve stepích východní Evropy, kde pronikala do týlu nepřátelských vojsk a rozvracela obranu. Na Slovensku, kde byly domy postaveny z pevných materiálů a uzpůsobeny k obraně, ztratily útoky jízdy na dynamičnosti a docházelo k velkým ztrátám. Někteří velitelé jezdeckých sborů protestovali proti nasazování jízdy vůči pevným cílům u velitele skupiny a byli sesazeni.

Pro kozáky jezdecko-mechanizované skupiny to znamenalo takřka nesplnitelný úkol, prakticky za chodu proniknout přes rozvodněnou řeku Mo-

ravu, překonat zaplavené území o šířce až šesti kilometrů a probít se přes zabezpečenou obranu posílenou tanky.

Úkolem 1. g. JMS bylo rychlým úderem proniknout přes řeku Moravu do Lanžhota, rozvrátit v tomto prostoru nepřátelskou obranu a rozvíjet útok dále na Brno. Německé velení předpokládalo, že vzhledem k zatopenému terénu bude Lanžhot nedobytný. Jarní povodně zaplavily lužní lesy a louky a Němci tento vysoký stav vody udržovali pozvolným vypouštěním Vranovské přehrady. Z vody před Lanžhotem vystupoval jen železniční násep a silnice z Kútů do Lanžhota. Všechny mosty byly vyhozeny a násypy zaminovány. Obranu zde zaujali pancéřoví granátníci z divize Feldherrnhalle-1, posílení deseti tanky. Úsek fronty od Lanžhota po Hodonín bránila 711. pěší divize, speciálně zřízená v roce 1941 pro obranu Atlantického valu na pobřeží kanálu La Manche. Dále frontu bránila 46. pěší divize, takzvaná „Jelení divize“, protože měla ve znaku jelena ve skoku. Byla sestavena hlavně ze sudetských Němců z okolí Chebu a Karlových Varů.

Útok 1. g. JMS na Lanžhot zahájilo letecké bombardování nádraží 5. dubna, druhý den 6. dubna zaútočily bitevní letouny Il-2 na nepřátelská zařízení u Lanžhota. Během noci ze 6. na 7. dubna obsadili kozáci trosky železničního mostu přes řeku Moravu. U vyhozeného mostu zůstalo střední mostové těleso ležet úhlopříčně přes vodní tok. Toho využili sovětští ženisté a přes spadlé mostové pole postavili dřevěnou lávku. Přes lávku přešli kozáci na moravský břeh a na železničním náspu vytvořili předmostí. Po odminování náspu začali postupovat k Lanžhotu.

Od rána 7. dubna začalo sovětské dělostřelectvo ostřelovat prostor Lanžhota a sovětské letectvo

Maršál R. A. Malinovskij, velitel 2. UF.

Generálporučík I. A. Plijev, velitel 1. g. JMS.

Generálporučík I. M. Managarov, velitel 53. armády.

napadalo cíle v celé šíři fronty. V neděli 8. dubna posílili obranu příslušníci Volkssturmu z Břeclavi a příslušníci 21. policejního pluku SS, doplněného členy gestapa, Jagdkommand a dalších nacistických bezpečnostních složek. Vzápětí začaly prostor Lanžhota ostřelovat katuše a Němci jim začali odpovídat raketovými vrhači „Nebelwerfer“ a děly.

V pondělí 9. dubna překonali kozáci za silné německé palby zatopený lužní les a v noci na 10. dubna zaujali postavení na vyvýšených místech nalevo od Lanžhota. Další jednotky pronikly podél železniční tratě do lužních lesů východně od obce. Sovětští ženisté za silné palby postavili most přes řeku Moravu a postupně šest dalších mostů na silnici k Lanžhotu. To umožnilo 10. dubna na moravský břeh přemístit lehké tanky, samohybná děla a dělostřelectvo. Během noci na 11. dubna se přepravilo také pět jezdeckých divízí.

Také jednotky 53. armády se konečně přiblížily k řece Moravě, což umožnilo nasadit všechny síly 1. g. JMS k útoku na Lanžhot. Již během přepravy zahájilo sovětské dělostřelectvo palebnou přípravu útoku a letectvo začalo bombardovat a ostřelovat prostor obce. Po skončení palby zahájili kozáci ze všech stran útok na Lanžhot a byli za velkých ztrát odraženi. Útok ze zaplaveného lužního lesa mohli vést kozáci jen díky svým čtyřnohým pomocníkům - koním, kteří stáli celé dny v chladné vodě. Také jich na přístupech k Lanžhotu zahynulo přes dva tisíce.

Ve středu 11. dubna se do boje zapojila také záloha skupiny a do útoku šla celá jezdecko-mechanizovaná skupina. Přímou palebnou podporu jim poskytly tanky a samohybná děla postupující po silnici, po dvanáctihodinovém dělostřeleckém ostřelování začal generální útok, Lanžhot byl v plamelech, v troskách domů umírali obránci i místní obyvatelé a po obci pobíhal zdivočelý dobytek.

Po překonání odporu v zákopech okolo obce se začalo bojovat dům od domu. Po obsazení místní části Komárnov vyhodili kozáci do povětří barikády a do obce začaly postupovat tanky a samohybná děla. Útok podporovalo bitevní letectvo, jeden letoun Il-2 byl sestřelen a jeho posádka zahynula.

Odpoledne vytlačili kozáci obránci ze středu obce, k večeru ale přišla Němcům posila. Od Břeclavi přijelo několik těžkých tanků Pz VI B („královských tygrů“) pancéřové divize Feldherrnhalle-2 (bývalá Pz Abt 503). Těžké tanky za chodu zaútočily a spolu s pancéřovými granátníky pronikly až ke středu obce a zničily deset sovětských tanků a samohybných děl. Kozáci se tvrdě bránili, zničili jednoho (podle jiných pramenů dva) „královské tygry“ a zastavili německý protiútok. Pak se již začalo stmívat a Němci z obavy z dalších ztrát ustoupili z obce. Těžké tanky se stáhly do Ladné a pěchota a pancéřoví granátníci ustoupili za nádraží a ke Kostičím. Během noci byl celý prostor Lanžhota obsazen.

V těžkých bojích údajně ztratila jezdecká skupina na 1500 vojáků, z nichž 232 bylo pohřbeno v Lanžhotě. Bylo zničeno 15 sovětských tanků. Ztráty obránců nejsou známy. Obec byla ze dvou třetin zničena, o život přišlo 56 jejích obyvatel a 55 jich bylo těžce zraněno.

Dne 10. dubna se dostaly prvosledové jednotky 53. armády gen. por. I. M. Managarova k moravské hranici. Velení 53. armády rozhodlo dobýt Hodonín obchvatem od severovýchodu a čelním tlakem přes řeku Moravu. V noci z 11. na 12. dubna pronikli sovětští vojáci do Sodoměřic a postoupili do lužního lesa k Rohatci. Přepravili se pomocí gumových člunů přes řeku Moravu a ráno v 9 hodin zaútočili s překvapením na Rohatec, v 11.30 část obce obsadili. Ženisté zřídili přes řeku pontonový

most a na druhý břeh se začalo přepravovat dělostřelectvo. Obránci na přechod řeky reagovali pozdě, teprve ráno po šesté hodině vyhodili mosty přes řeku u Hodonína, kdy jednotky Rudé armády již postupovaly podél silnice a železnice na Hodonín. Do večera se podařilo Hodonín obsadit, a získat tak důležité předmostí pro další postup na Brno. Sovětští ženisté za vydatné pomoci místního obyvatelstva zahájili stavbu mostu přes řeku a u Holíče se začalo stavět polní letiště.

Po obsazení Lanžhota se v noci z 12. na 13. dubna soustředila celá Plijevova skupina v obci. Generál Plijev vydal svým jednotkám rozkaz: v pátek 13. dubna v 7.00 hod. zaútočí jedna kozácká skupina ve směru na Kostice a bude pokračovat v útoku na Velké Bílovice, jiná bude postupovat na Hrušky a dále na Moravský Žižkov a Kobyly. Po proražení nepřátelské obrany proniknou oba sbory do večera 13. dubna do prostoru Brna. Pro zdecimované a vyčerpané vojáky jezdeckých sborů to byl rozkaz nesplnitelný. Plijev vydal tento rozkaz, jen aby se zavděčil vrchnímu velení, bez ohledu na ztráty a strádání svých vojáků. Německé jednotky po vytlačení z Lanžhota zaujaly obranu na linii: žel. trať jižně od Břeclavi, žel. stanice Hrušky, Kostice a podél říčky Kyjovky na Týnec.

Ráno podle rozkazu jednotky 1. gar. JMS zaútočily a byly se ztrátami odrazeny. Nebylo v silách kozáků tento organizovaný odpor překonat. Ze zálohy vrchního velitele J. V. Stalina byl uvolněn 50. střel. sbor se 42. gardovou, 6. a 243. střeleckou divizí. Úkolem střeleckého sboru bylo za chodu v prvním sledu zaútočit na Kostice, Hrušky a Tvrdonice.

V druhém sledu měli postupovat kozáci 1. gar. JMS a narušenou obranou proniknout do týlu nepřítelů a vytvořit severně od Lanžhota nástu-

piště na Brno. Druhý den po obsazení Hodonína, 13. dubna, bylo třeba rozšířit předmostí, vojáci 110. gar. střel. div. začali postupovat okolo řeky Moravy na Lužice a Mikulčice. Po čtrnácté hodině pronikli do Lužic a za ztráty dvaceti šesti vojáků obec obsadili. Obránci se pod ochranou tmy stáhli za železniční trať a sovětské jednotky postupovaly na Týnec. Vojáci 50. střel. sboru zaujali po 45 km přesunu 13. dubna v 10 hod. výchozí postavení k útoku a po průzkumu bojem zaútočili na Kostice. Němci útok odrazili, proto část sovětských jednotek nepřátelskou obranu obešla a zaútočila na nádraží v Hruškách, kde měli Němci druhé obranné pásmo. Sovětská pěchota po dvouhodinovém boji nádraží obsadila a začala postupovat podél železnice na Moravskou Novou Ves, kterou po krátkém boji dobyla. Tímto manévrem se dostali do týlu německé obrany. Večer zaútočila pěchota spolu s kozáky na Kostice, Tvrdonice a Týnec. Obránci se ocitli v kleštích a začali ustupovat a do 21 hod. byla německá obranná linie dobyta. V bojích padlo na 155 sovětských a přes sto německých vojáků a zahynulo na 40 místních občanů.

Ráno kozáci s pěšáky 50. střel. sboru od Týnce a pěchota 49. střel. sboru od Hodonína zaútočili na Mikulčice, za chodu je obsadili a Němce zahnali až za silnici Břeclav-Hodonín. Němci s pomocí tanků zaútočili, ale byli odrazeni a začali ustupovat.

Během dne 14. dubna byla vytvořena souvislá obrana předmostí u Hodonína. Téhož dne byl dán do provozu most přes řeku Moravu a těžká technika 53. armády mohla přejet na moravský břeh. Celkové ztráty na vytvoření předmostí 53. armádou činily 145 padlých a 528 zraněných vojáků.

Ráno 14. dubna ještě za tmy šla pěchota 50. střeleckého sboru od Týnce do útoku, začala postupovat na Moravský Žižkov, v 11 hodin byl

Žižkov obsazen a Němci se stáhli do Velkých Bílovic. Boje v prostoru Mor. Žižkova si vyžádaly 112 padlých sovětských vojáků, ztráty nepřitele podle sovětských hlášení činily 150 padlých a jen šest zajatých, zničena byla dvě obrněná auta, dělostřelecká a minometná baterie. Podél železniční trati Břeclav-Brno postoupili další sovětští vojáci až k Vel. Bílovicím. Němci se začali stahovat za říčku Trkmanku, upravenou jako protitankový příkop, kde chtěli sovětský postup zastavit.

Tím prakticky skončily vlastní boje na teritoriu Regionu Podluží. Další postup na Brno však nebyl vůbec jednoduchý a sovětskou armádu čekaly v následujících dnech ještě tuhé boje.

Tolik k přechodu fronty. Jednotlivé odbojové skupiny působící na území Regionu Podluží - tj. Obrana národa, Clay-Eva a Moravská Rovnost - zde nijak podrobně rozebírat nebudeme, neboť již byly buď zpracovány v samostatných publikacích (viz odkaz na prameny na konci tohoto článku), nebo se o nich zmiňují ve svých příspěvcích jednotliví kronikáři.

Chtěl bych zdůraznit, že nám v této publikaci nešlo o systematické zpracování problematiky osvobození, spíše jsme se snažili prostřednictvím kronikářských záznamů podat plastický obraz tehdejšího života, jak jej občané prožívali a prostřednictvím kronik zachovali pro budoucí generace.

Jelikož bylo nařízením z roku 1940 přikázáno kroniky odevzdat a do obcí se vrátily většinou na jaře 1946, byla válečná léta do kronik zapisována retrospektivně z poznámek, které si kronikáři vedli přes válku. Znamé heslo praví *Dějiny píší vítězové*, a tak je u některých záznamů patrné, že vznikaly s větším časovým odstupem a mnohdy již

kopírují dobovou rétoriku a jazyk soudobého tisku. Přesto zachycují mnohé události, o kterých se v pozdějších letech při pompézních oslavách osvobození Rudou armádou nesmělo oficiálně mluvit.

Většina kronik totiž zmiňuje slušné chování Němců k civilistům a také kriticky popisuje chování týlových sovětských jednotek, včetně takových excesů, jako byly loupeže, znásilňování žen či vraždy civilního obyvatelstva. Nutno ovšem podotknout, že velitelé jednotek a příslušníci NKVD se vůči těmto výstřelkům chovali velmi přísně a zpravidla končily smrtí provinilého vojáka. Navíc selhání jednotlivců nijak nesnižuje zásluhy Rudé armády jako celku a velikost obětí jejich padlých spolubojovníků.

Kronikářské záznamy týkající se osvobození již byly v některých publikacích přetištěny, tyto problematické statě v nich však byly vynechány a ani autoři popisující osvobození regionu se o nich nesměli zmiňovat. Domníváme se, že nyní nastal čas, aby svědectví zachycené v kronikách vyšlo v kompletní a nepozměněné podobě.

Zajímavou součástí kronikářských záznamů jsou poutavé a někdy až tragikomické osobní příběhy místních obyvatel. Dokazují, jaké maličkosti někdy rozhodují o životě a smrti.

Zprávy popisující osvobození vznikaly popisem očitých svědků, kteří mnohdy riskovali své životy, a na několika místech jsou v kronikách zmínky o tom, že někteří na to také doplatili.

Jako obrazová příloha se v této knize objeví také několik dosud nepublikovaných fotografií, které se podařilo získat od pamětníků a od milovníků vojenské historie. Soustřeďují se zejména na zničenou vojenskou techniku a válečné škody.

Někteří z kronikářů připojili ke svým statím seznam padlých vojnů – jen připomeňme, že souhrnný abecední seznam padlých rudoarmějců vy-

šel v publikaci Karla Horáka *Na věčnou paměť* (OKS Břeclav, Břeclav 1975) s podtitulem Seznam vojínů, seržantů a důstojníků Rudé armády, kteří na jaře 1945 položili své životy při osvobozování jihovýchodní Moravy. Seznam další doporučené a použité literatury je přiložen.

Kromě monografií, které jsou věnovány jednotlivým obcím, popisují průběh osvobození Regionu Podluží např. tyto studie a publikace:

HRDLIČKA, Rudolf.
Rudá armáda osvobozuje Moravu.
Kronika posledního válečného jara.
Brno : Mír 1948.

Kronika osvobození Břeclavska.
Sborník k 20. výročí osvobození ČSSR.
Mikulov : Okresní vlastivědné muzeum, 1965.

PEŠA, Václav. *Na brněnském směru.*
Ke 40. výročí osvobození města Brna.
Brno : Vojenská akademie A. Zápotockého, 1985.

PEŠA, Václav. *Osvobození jižní Moravy Sovětskou armádou v roce 1945.*
Jižní Morava 1975, sv.I., roč.11, s. 9-63.

SCHILDBERGER, Vlastimil, sen.: *Boj o „pevnost“ Brno.*
Brno : vlastním nákladem, 2003.

Sovětská armáda v bojích o Brno. Vzpomínkový sborník studií a dokumentů. Brno :
Svaz českosl. - sovět. přátelství, 1960.

ŽAMPACH, Vojtěch. *Směr Brno.*
Brno : Blok, 1975.

Odbojářům a odbojovým skupinám jsou věnovány tyto publikace:

Antifašisté Břeclavska vzpomínají.
Břeclav : Okresní výbor Čs. svazu protifašistických bojovníků, 1967.

BARTOŠ, Antonín. *Clay-Eva volá Londýn.*
Hlášení z let 1939-45. Praha : Melantrich, 1992.

BLAŽEK, Josef. *Svědkové nemlčí.*
Břeclav : OV ČSPB, 1984.

KORDIOVSKÝ, Emil; ŠVECOVÁ, Jana. *Nesmíte zapomenout. Vzpomínky antifašistů břeclavského okresu.*
Břeclav : Okresní výbor Čs. svazu protifašistických bojovníků, 2000.

Detaillní popis organizace sovětských vojsk je možno najít ve studii Vladimíra Fice: Popis organizace a výzbroje 2. ukrajinského frontu v závěrečné fázi bratislavsko-brněnské operace, uveřejněné ve sborníku: *Morava v boji proti fašismu.* 1. díl. Brno: Moravské muzeum, 1987.

Obdobně organizaci německých vojsk popsal v téže sborníku Vlastimil Schildberger sen. ve studii Organizace, výzbroj a označení fašistických vojsk na Moravě v dubnu a květnu 1945.

Poznámka: Aby byl obraz válečných let a osvobozování Regionu Podluží kompletní, rozhodli jsme se po úvaze připojit k této publikaci také popis válečných událostí z Nového Podvorova, ze kterého se nám nepodařilo získat v termínu kronikářské záznamy. Uveřejněné texty pocházejí z publikací Dějiny zaniklého městečka Potvorova a Nový Poddvorov 1783 -1983.

Mgr. Jaroslav Čech

Zapsáno z pamětní knihy obce Josefov

Následkem posledních událostí v Rakousku byla nařízena v sobotu 21. května 1938 stálá pohotovost G. P. O. a stálá služba v obecní kanceláři. Opatření toto bylo na druhý den v neděli v poledne skončeno. Do činné služby byli povoláni: Pospíšil Petr č. 68, Hasil Florián č. 47, Čech Antonín č. 16. 9. června od 15 - 19 hodin byla nařízena zkouška leteckého poplachu.

V srpnu bylo věnováno na obranu státu z obecní pokladny Kč 1000,-.

Dne 13. září se konala klasifikace koní poprvé v Dolních Bojanovicích, kam jsme byli přiděleni. Bylo zapsáno 13 koní evidenčních. Dne 14. září nastoupil vojenskou službu desátník v záloze Pospíšil Petr č. 68, letos už podruhé. Dne 15. září vysílá rozhlas zprávy každou hodinu. Dne 16. září byly

odevzdány veškeré zbraně na četnickou stanici do Prušánek. Dne 18. září v 1:30 v noci byli náhle povoláni do zbraně mladí záložníci (již podruhé) Hasil Flor. č. 47 a Čech Ant. č. 16.

Dne 20. září stěhuje se obyvatelstvo od Břeclavi se šatstvem a živobytím. I u nás se živobytí zakopává nebo se částečně odváží ke známým dále do vnitrozemí. Zdá se, že válka je neodvratná.

24. září: Když jsme šli domů ze schůze, poslechli jsme rozhlas, který právě začal vysílat všeobecnou mobilizaci do čtyřiceti let ve všech státních řečech. Ve dvě hodiny v noci přijeli vojáci nákladním autem s rozkazem, aby byli ihned odevzdáni čtyři evidenční koně. Do rána mají být v Hodoníně v „Bažantnici“, kamž byli určeni i jiní koně. Ve 4.30 ráno přijeli od okresního úřadu hodonského

s mobilizačními vyhláškami a spisy. Vyhlášky byly ihned vyvěšeny a mobilizace vyhlášena bubnem. Z naší obce vojenskou službu nastoupili všichni včas. Vyprovodili jsme je a zavezli na třech vozech na nádraží do Lužic. Vojenskou službu nastoupilo 21 vojáků.

Dne 27. září vyhlášeno trvalé zatemnění v obci i všech domácnostech. Zrušeno bylo při prvním příchodu vojska. Dne 28. září na vojenský příkaz obstaráno ubytování pro 700 mužů, 30 důstojníků a 100 koní.

1. října večer se u nás ubytoval jeden prapor 33/83. pěšího pluku, asi 560 mužů, 25 důstojníků a 70 koní. Mužstvo bylo ubytováno ve stodolách, důstojníci porůznu ve světnicích, kuchyních, na dvorech a koně většinou v místním velkostatku. Vojáci vypomáhali při polních pracích.

5. října vojsko odjelo směrem k Lužicím. Dne 8. října přibylo sem vojsko, dělostřelecký pluk č. 38, které ustupuje od hranic před zabíráním území německým vojskem. Pak večer ještě přibyl 10. pěší pluk z Břeclavi a mnoho jiných. Byly potíže s ubytováním, roztrpčenost mezi mužstvem i důstojníky, celkem špatná nálada. Pobyt dělostřelců, pěších a koní, kteří se v naší obci vystřídali, se nedal snadno zjistit, poněvadž se to nesmělo prozrazovat.

25. října odjelo jedno dělo a selské koně. Měli najít zimní ubytování pro 80 koní a 100 mužů. Až to bylo zařízeno, odjeli na druhý den do Moravské Nové Vsi. Byli posledními. Pak už k nám žádné vojsko nepřijelo. Život v obci pomalu pokračoval ve svých pracích a různých aktivitách.

Dne 15. března ráno v šest hodin přivezl autem úředník okresního úřadu pan Uhlíř zprávu a nařídil ihned svolat občany. Strážník občany svolal do hostince V. Práta. Tam za všeobecného pohnutí starosta přečetl přípis okresnímu úřadu, který zní:

čj. 261/PRES

15. března 1939

Všem obcím, k rukám starosty

Dnes 15. března 1939 o šesté hod. ranní obsadí říšsko-německé vojsko všemi směry naše území, aby odzbrojilo naši armádu. Nesetká-li se nikde s odporem, bude obsazení pouze přechodně a bude nám dána možnost vyžítí se autonomii za zaručení ochrany německé menšiny. Setká-li se se sebe-menším odporem, bude to mítí vzápětí nejkrutější následky.

V žádném případě nesmí býti kladen odpor nebo překážky. Všem nařízením vyhoute bez jakýchkoliv výhrad a zdráhání. Působte v tomto směru na obyvatelstvo a jiné vlivné osobnosti, aby za všech okolností se přičinily, aby postupujícímu německému vojsku se nikdo neprotivil a ani slovem, ani skutkem se ho nedotkl.

Civilní úřady zůstanou na místech a úřadují dále, pokud říšsko-německé vojsko neučiní jiného opatření.

okresní hejtman D. Kadlec v. r.

Četnickou stanicí v Prušánkách je nařízena jízda vpravo (mělo býti zavedeno až od 1. 5. 1939).

Průjezd naší obcí říšsko-německého vojska směrem od Prušánek k Hodonínu: jedou střídavě motocykly, nákladní auta s vojskem a děla. Celý den sněží. U nás se vojsko nezastavilo. V Prušánkách a Dolních Bojanovicích bylo asi tři týdny.

18. března se odevzdávají na obecní úřad všechny střelné zbraně a výbušniny. Pak byly odvezeny německou policií do Hodonína.

23. března přijelo do obce říšské rozhlasové auto a německý komisař ujišťoval lidi, aby se nebáli, že se českému národu nic nestane a že se do německých škol nutit nebude. Občané k tomu mlčeli.

I v době válečné je třeba žít a sázet. Proto byly dne 11. dubna vysázeny topoly, vrby, kanadské topoly, lípy, dřezovce a olše. Objednané stromky stály 239 K. Stromy byly sázeny pod Maleňákovým, u Sv. Trojice, a u nových sklepů. Život v obci pokračuje různými úpravami a opravami obecních cest a obce samé.

30. září začíná rozdělování potravinových lístků, kterých je zatím 18 druhů.

23. prosince 1939 zavedeny lístky na oděv a textilní zboží.

Rok 1940

Němci se nespokojili obsazením naší republiky a jejím hospodářským vykořisťováním, nýbrž se snažili z lidu českého vymýtiti jakoukoli vzpomínku na bývalou samostatnost. Přišla řada i na pamětní knihy obecní. Ministerstvo školství a národní osvěty přišlo k názoru, že „tyto knihy neodpovídají svým obsahem dnešním státoprávním poměrům a jejich ponechání v obci jeví se nevhodným“. Knihy měly být odevzdány okresnímu úřadu. Měly se odstranit co nejrychleji pomníky, obrazy, pamětní desky a všechny jiné upomínky na T. G. Masaryka. Po debatě, jak tyto závady odstranit, bylo navrženo, aby byly spáleny. Knihy však byly schovány. Před příchodem fronty byly opatřeny proti vlhku a zakopány do země. Po uklidnění poměrů byly vykopány, aby se mohlo dále pokračovat v zápisech z poznámek.

Rok 1942

V pátek 20. března odpoledne přijeli tesaři z Hodonína, aby sejmuli zvony. Byly právě odzvoněny „tři hodiny“. Hned nato zvoník Jakub Hasil vyzváněl oběma zvony celou hodinu. Přesto, že bylo citelně chladno a vál vítr, všichni občané vyšli před

domy a dojatě naslouchali známému hlasu zvonů, které toho dne slyšeli naposledy... Ještě toho večera byly sdělány a pak odvezeny do Hodonína na nádraží.

Rok 1944

V pondělí 20. listopadu byl bombardován Hodonín. Hasiči se zúčastnili po několik dní odklizecích prací. Pro letECKY poškozené byly provedeny sbírky potravin. Ve zdejší obci bylo vybráno a odevzdáno městskému úřadu:

pšen. mouky	262 kg	máku	4 kg
žitné mouky	194 kg	krupice	4,5 kg
brambory	265 kg	sádla	26 kg
hrách	40 kg	másla	1,5 kg
fazole	152 kg	margarínu	3,5 kg
vajec	57 kusů		
na penězích	Kč 2 800,-		

Duben 1945

V druhé polovici března chodilo z nařízení okresního úřadu denně pět mužů na zákopové práce. Zdejší občané pracovali na stavbě krytu okresního úřadu v Hodoníně.

Od 2. dubna se přešlo na letní čas. 2. dubna, v Pondělí velikonoční, přijely opravovny těžkých tanků.

4. a 5. dubna zde nocovalo hodně německého vojska a koní: čtyři koně zde prodali. Opravené tanky odjíždějí pryč. Projíždí mnoho vojska a ženou s sebou stáda dobytka.

6. dubna sebrali tři vozy a dva koně.

7. dubna ruští hloubkoví letci střelbou z kulo-

metů zapálili naftové vagony na trati u Mikulčic. Práce na poli ustala. Obyvatelstvo se stěhuje do Búd a bezmála všichni tam i spí. Dvě nebo tři rodiny se odstěhovaly do Nechor.

V neděli 8. dubna sloužil mši sv. ve zdejší kapli farář Jaromír Pořízek za účasti jen několika lidí. Ke konci obřadu padla bomba do uličky na okraj silnice u humna J. Imricha. To ruská letadla útočila na německé kolony. Jeden kuň byl zabit a pak byl zakopán u transformátoru.

Tou dobou byli občané s tažným dobytkem (koňmi a kravami) na pastvisku „Za Kadůbkem“ proto, aby jim ho Němci nevzali. Ruská letadla pravděpodobně v domnění, že je to vojenská kolona, pustila na ně několik bomb. Úlomkem bomby byl zasažen Jakub Hasil, bývalý obecní strážník, přes spodní čelist. Byl ihned mrtev. V pondělí ráno byl převezen do Dolních Bojanovic a navečer pohřben. Navečer proto, poněvadž večer, ráno a v noci by byl poměrný klid. Více obětí na životech nebylo.

Dne 8. dubna vybrali Němci z obecní stodoly všechno seno, co bylo uloženo vespuďu, co bylo na patrách vykrmili potom Rusi.

Dne 9. dubna přijela Německá slovenská domobrana SS. Vyházeli zákopy u mostu pod Chalupnískama a na hranicích u mostu Josefov - Dol. Bojanovice. Brodiště zatarasili topoly, které vykáceli v hliníku pod dvorem.

Dne 10. dubna ostřelovali Rusové z letadel prušánecké Nechory. Byli zranění tři lidé a jeden z nich na druhý den zemřel.

Dne 12. dubna bylo hlučno někde u Tvrdonic. Dělostřelectvo ustoupilo do Prušánek. Navečer odjíždí všichni vojáci ze zdejší obce.

Dne 13. dubna dopoledne je klid. Odpoledne jsme pozorovali v Hruškách ohně. K večeru prší. V dešti pořizují telefonisté polní vedení od Morav-

ské Nové Vsi a Mikulčic. Na noc se usadil v hostinci u Vítězslava Práta „Štáb“. Noc byla jedna z neklidnějších. Hlídkují polní četníci.

14. duben 1945

Dne 14. dubna jsou přestřelky. Němci donutili Petra Bílka ml., č. 10, aby jim zavezl s povozem zavazadla na Starý Poddvorov. Rovněž Jan Zimák, č.19, musel vézt raněné. Jeli současně o půl dvanácté s posledními Němci, vyprovázeni ruskými letadly a dělostřelectvem.

Na pastvisku za sv. Janem u silnice ráno Němci zakopávají dělo. Donutili Petra Pospíšila, Františka Nováka a Františka Polínka k pomocným pracím. Ani z něho nevystřelili a odjeli pryč. Na tom místě je pak zakopán Němec, který byl nalezen zabitý u P. Pospíšila pod kůlnou.

K desáté hodině ruské dělostřelectvo ostřeluje naši obec. Obyvatelstvo, které nebylo v Búdách, uchýlilo se do sklepů. Palba dělostřelectva se stupňuje, k poledni je slyšet automaty.

Kolem dvanácté hodiny přišli první Rusové do naší obce. Spěchají od školy po obou stranách ulice a táží se: „Kde German jest?“ Otvírají vrata, střílí z automatů pro odstrach do vzduchu. Někteří táhnou za sebou na provázku lehké kulometry. Na křižovatkách střílí z nich rovněž do vzduchu. Vycházíme ze sklepů přivítat je. Podávají nám ruku se slovy „zdravstvujtě“ a někteří dodávají: „Ste slobodni.“ Vynášíme jim zákusky a občerstvení. Napřed musíme okusit my a pak si berou, napijí se, ale nezastavují, spěchají „za Germanem“. Nad námi letí ruské letadlo, uvědomujeme si, že se jich už nemusíme obávat.

Jdeme se podívat, jakou škodu způsobilo dělostřelectvo. Bohu díky nebyla velká. Většina strel dopadla před vesnici na trávník za humny. Poško-

zena byla šopa před kovárnou, byl zasažen jeden pilíř a půl šopy se zhroutilo. Na domku Michala Bohúna č. 71 na Chalupniskách byla poškozena střecha nad kůlnou.

U Vítězslava Práta na sklepe v humně je proražena šije. Jinak je místy rozbito něco málo křídlice, což nestojí ani za zmínku.

Na dílnách směrem k lesu explodují šrapnely, které pohánějí Němce k rychlejšímu ústupu. Kolem druhé hodiny přijíždějí první koně a vozy polní cestou od Mor. Nové Vsi. Rusové utrpěli velkou ztrátu na koních při přechodu řeky Moravy, proto se rozešli po vesnici a všechny schopné koně si vzali.

Byly vyvěšeny československé prapory. Komunisté vyvěsili rudé.

Odpoledne, na vyzvání, občané zarovnali zákop pod Chalupniskama, aby byl sjízdný. Na noc přijelo mnoho trénu. Nocovali po domech, které napřed prohlédli, nejsou-li někde ukryti Němci.

15. duben: letadla letí až někde za Čejkovice. V noci se vrátil Petr Bílek a Jan Zimák z Čejkovic. Koně a vozy tam zanechali u lidí a šli pro ně až na druhou noc. Vrátili se zdraví.

16. duben: 15 povozů, a to 3 s koňmi a ostatní s kravami, jelo pro mouku do Lužic a zavezli ji na Čejč. Pak jeli s ruskou armádou až po Pratec, odkud se vrátili až po třinácti dnech.

17. duben: dalších sedm kravských povozů muselo jet pro municí do Týnce a museli ji odvézt na Starý Poddvorov. Jely až do Bořetic a vrátily se na druhý den večer. Dopoledne přijelo sem mnoho vojska s povozy, prý na 12 000. Obsadili celou obec, ostatní se rozložili po Předních Úlehlách, Předních a Rostrhanských. Odpoledne otevřeli násilím skoro všechny sklepy a bůdy. Vzali si vše, co potřebovali. Mnozí občané tím byli těžce poškozeni, neboť tam měli odvezeno skoro všechno živobytí a šaty.

Rusové sebrali německý majetek K. Dittla. Vepřový a hovězí dobytek byl odehnan do dvora Písečný u Hodonína. Sbírá se seno a oves dobrovolně, kdo co může dát.

Odpoledne přijel zmocněnec a vyšetřuje, kdo odešel s Němci. Nikdo. Dále zjišťoval, je-li zde národní výbor. Překladatel Vítězslav Dřevěný sděluje, že ano.

Imrich Martin
Čech Antonín
Turek František
Filipovič Josef
Dobiáš Alois
Dřevěný Vítězslav
Šupa Jan
Čížek Antonín
Nesvadba Petr
Čížek Štěpán
Skoumal Jan
Hasil Florián
Starostovi bylo nařízeno, aby s nimi spolupracovali.

18. duben: všechno množství vojska odjelo. Zbýl zde jen koňský lazaret. Asi dvacet občanů pomáhá čistit a krmit nemocné a raněné koně, kteří jsou ve stájích velkostatku a některých humnech.

19. duben: vyhlášeno odevzdat na kancelář všechny zbraně, rádia a fotografické aparáty. Vyvěšeno první svolání okresního národního výboru.

20. duben: v poli se ještě nepracuje. Zakopávají se mrtví koně a čistí se nemocní. Více lidí vedlo ozdravené koně na Vrbici.

21. duben: odstěhoval se koňský lazaret. Zanecháno několik koní neschopných pochodu. Dva se vyléčili, čtyři dáni na maso a ostatní uhynuli.

23. duben: nařízeno odevzdati Československé Intendatuře pět kusů hovézího dobytka, dva vepře a 300 vajec. Odevzdáno v Prušánkách. P. Bílkovi č. 10 těžké auto nabouralo přední stěnu domu.

24. duben: asi osmnáct mužů odešlo na opravy železničních mostů do Břeclavi. Čtyři muži chodí denně k pekárnám do dvora chystat dříví.

25. duben: odjela pobočka generálního štábu, která zde byla po několik dní. Hlavní štáb generála Malinovského byl u Dolních Bojanovic. Říšské marky přestávají být platidlem a odevzdávají se na poštu.

Dne 26. dubna se dosavadní starosta Jan Lekavý vzdal dobrovolně úřadu starosty. Místní výbor po osobních změnách je složen takto:

Imrich Martin
Dřevěný Vítězslav
Čech Antonín
Nesvadba Petr
Ištvánek Jaromír
Turek František
Bohůn Michal
Šupa Jan
Hasil Florián
Rabušic Jaroslav
Mazůch Matěj
Čížek Antonín

Dne 29. dubna v neděli muži od 18 do 60 let upravovali letiště na Písečném. Bylo jich asi čtyřicet pět. Ze dvora odjely polní pekárny. Tím přechází hlavní nápor vojska a v obci začíná normální život. Práce je zdržena a je nedostatek potahů.

Od 1. května je novým obecním sluhou Čížek Štěpán. Kostelnictví obstarává Pospíšil Petr. Vyučováním ve zdejší škole je pověřen Ludvík Hasil. Velkostatek K. Dittla, který začátkem dubna zemřel ve Vídni, dán pod národní správu.

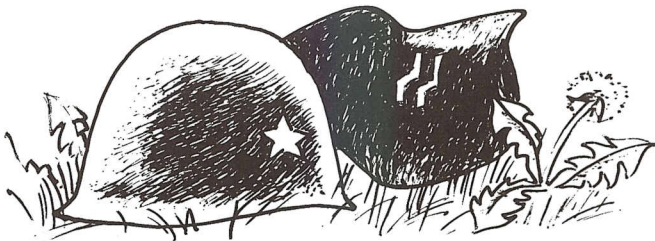
Dne 2. května syn Františka Filipoviče č. 20, František, přinesl domů rozbušku a hrál si s ní v kuchyni. Rozbuška vybuchla a útržky byl poraněn syn i s otcem na nohou, když seděli u stolu. Zranění bylo lehčího rázu a bylo ošetřeno lékařem MUDr. Hřebačkou z Moravské Nové Vsi.

Dne 3. května pomrzly vinohrady a ovoce. Dávka hroznů na podzim se splnila jen nepatrně.

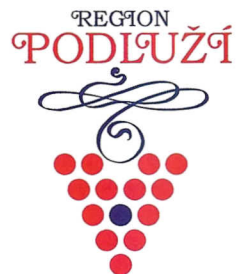
Dne 7. května ve 2.40 hod. Německo podepsalo příměří a den 9. května byl prohlášen za den vítězství.

Byly vyvěšeny prapory.

*Růžena Hasilová
kronikářka*

2. světová válka v kronikách Regionu Podluží

sborník vydaný k 60. výročí osvobození našeho regionu sovětskou armádou.

Redakční rada: Mgr. Jana Ambrožová, Mgr. Jaroslav Čech, PhDr. František Hradil, CSc., Josef Martuška.

Ilustrace: Slavomíra Foretová - Kuličková.

Vydal: Region Podluží, Lanžhot, 2005.

Náklad: 3 000 výtisků.

Grafická úprava a tisk: Tiskárna LELKA, Dolní Bojanovice.